

Сънародник

Брой
Číslo 1

Krajan

Януари - Март
Január - Marec 2022

Мелник / Melnik

Foto: Mária Košková

➤ С песни оживяха
носиите на словаците
от България

➤ Нина Николина запали
българския огън
в Братислава

➤ БСУ в Пловдив през май

➤ Kroje Slovákov
z Bulharska ožili
s pesničkami

➤ Nina Nikolina
rozpálila v Bratislave
bulharský oheň

➤ BSŠ v máji v Plovdive

С ПЕСНИ ОЖИВЯХА НОСИТЕ НА СЛОВАЦИТЕ ОТ БЪЛГАРИЯ

Като продължение на проекта за запис на песни на словаците от България със заглавие Ninto od muškátu, krajského kvetu, реализиран с финансовата подкрепа на Агенцията за словаците в чужбина през 2021 г. в студио Mólča records под ръководството на певицата Данка Сихелска и музиканта Милан Верони, Съюзът на словаците от България през юни тази година засне клипове към три песни – Volári, volári, Štiri huske biele, Dobre mi je, dobre. Видеозаписът продължи два дни в имението „Етелка“ при известния фермер Мартин Багар. За песента Volári, volári той ни услужи с кравата Малина, а за втората песен – с гъски; участие взе и кончето Мати. Оператор и режисьор на проекта е Робо Бошеля. В клипа участва Данка Сихелска, както и нашите сънародници, записали диска. Данка беше облечена със своя носия от село Абелова при Лученец, една от областите, откъдето словаците заминават за т.нар. Долна земя в края на 17. век. За да проумеем културата на словаците от България и по отношение на техните носии, от които днес нямаме съхранени в автентичния си вид, ние се обърнахме за помощ към Маргарета Хълбоцка (Margaret-design). Тя изработи носии за клиповете към трите избрани песни. Проектът беше осъществен благодарение на финансовата подкрепа на фондация SPP.

Интересни са шевиците на словаците от България, особено тези върху завивки, покривки и кърпи. Най-голямо внимание някога се е обръщало на завивките в първата стая от входната врата, затова шевиците върху тях са двуредни. С тях са се завивали само гостите или младоженците в първата си брачна нощ. Бродерията на носии, по думите на учителя Ян Михалек (Naši v Bulharsku, Миява, 1936), е обедняла по отношение на цвят и словашки орнаменти, като например стилизирани ябълки, цветя, рози, клонки. Заменени са с бяла

KROJE SLOVÁKOV Z BULHARSKA OŽILI S PESNIČKAMI

Spolok Slovákov z Bulharska v nadväznosti na projekt nahrávania CD piesní Slovákov z Bulharska s podnázvom Ninto od muškátu krajší kvet (finančne podporil Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí), ktoré sa uskutočnilo v roku 2021 pod vedením speváčky Danky Sihelskej a hudobníka Milana Veróného v štúdiu Mólča records, natáčal tento rok v júni klip k trom pesničkám – Volári volári, Štiri huske biele, Dobre mi je dobre. Natáčanie prebiehalo počas dvoch dní na farme Etelka u známeho farmára Martina Bagara. K pesničke Volári volári nám zapožičal kravičku Malinu, k druhej pesničke samozrejme húsky a zahral si aj koník Matty. Kameraman a zároveň aj režisér projektu bol Robo Bošela. V klipe vystupovala Danka Sihelská s našimi krajanmi, ktorí spievali aj na CD. Danka vystúpila vo vlastnom kroji z obce Ábelová pri Lučenci, jednej z oblastí odkiaľ Slováci koncom 17. storočia odchádzali na Dolnú zem. Aby sme zachytili kultúru Slovákov z Bulharska aj z pohľadu ich krojov, ktoré sa v origináli už nezachovali, oslovili sme Margarétu Hlbockú (Margaret-design), ktorá sa venuje výrobe krojov, aby nám ich vyhotovila ku klipu troch vybraných piesní. Tento projekt sa uskutočnil vďaka finančnej podpore Nadácie SPP.

Zaujímavosťou sú výšivky Slovákov žijúcich v Bulharsku, najviac zastúpené hlavne na perinách, obrusoch a klinovníkoch (uterákoch). Perinám, ako ozdobe prednej izby, sa venovalo najviac pozornosti, a preto sú výšivky aj v dvoch radoch. V týchto spávali len hostia alebo nevesta cez svadobnú noc. Na krojoch však výšivka, aj podľa slov učiteľa Jána Michalka (Naši v Bulharsku, Myjava 1936), schudobnela čo do farieb i slovenských ornamentov, ako napríklad slovensky štylizované jabĺčka, kvety, ruže, vetievky. Nahradili sa bielou čipkou. Slovenky tiež vyšivali bulharskou

плетена дантела. Словачките също бродирали и с българския кръстат бод (Anton Habovštiak: Gornomitropolský slovník, Bratislava, 1998). Възраждането на шевицата се наблюдава в периода на самостоятелното словашко училище (от 1923 г.), което съживява словашкото в много аспекти и изиграва важна роля.

Въз основа на стари снимки, на които дизайнерката вижда и заимства кройката, както и черпейки вдъхновение от бродериите с техните флорални мотиви и цветове, Маргарета Хълбоцка уши реплики на пет дамски и пет мъжки носии, две от които са предназначени за деца.

Полите (geceľe) са ушити от памучен плат в различни десени – на цветя, точки или в изчистени цветове, които избрахме според снимките. Полите са набрани в талията. Белите поли са украсени в долната си част с две тънки декоративни ленти – розова и лилава. Добавена е и корда за укрепване и придаване на по-добра форма на полата. От публикацията „Наши в Bulharsku“ („Нашите в България“) разбираме,

„broderiou“ (brodirať – vyšívať: Gornomitropolský slovník, Anton Habovštiak, Bratislava 1998) krížikovým stehom. Oživenie výšivky prišlo v dobe samostatnej slovenskej školy (od roku 1923), ktorá bola slovenským osviežením vo viacerých smeroch a mala nesmierny význam.

Na základe starých fotografií, odkiaľ krojárka čerpala strih a na základe krížikového stehu výšivky na obliečke vankúša, paplóna a klinovníka, odkiaľ čerpala kvetinový vzor a farebnosť, Margaréta Hlbocká ušila repliky piatich ženských a piatich mužských krojov, z toho dvoch detských.

Geceľe (sukne) šila z rovného pásu bavlny s rôznymi vzormi - kvety, bodky, prípadne jednofarebné – ktoré sme vyberali presne podľa konkrétnych fotografií. Geceľe sú v páse zakladané na záhyby. Biele dievčenské sukne sú v spodnej časti zdobené dvomi tenkými ozdobnými pásikmi – ružové a fialové (obrázok 15, 16). V spodnej časti geceľe je pridaný a predšívajú pás látky (plech) kvôli spevneniu okraja a lepšiemu tvaru sukne. Z publikácie „Naši v Bulharsku“ vieme, že geceľe sa zapínali na patentky, čo sme aj dodržali, avšak v páse sme

че полите са се закопчавали с тик-так копчета, което запазихме, но в талията избрахме да се закопчават с обикновено копче. Дамските блузи са били изработвани от памук. Предната им част се е бродирала първо върху ленти плат, които след това се зашивали на блузата. Предната част също е набрана веднъж или два пъти в раменния шев към извивката. По-късият ръкав е с 4 – 6 набора в горната част на извивката, което го прави да изглежда повдигнат. Цветето на маншета е бродирано директно върху дрехата (маншетът може да има и декоративни закопчалки). Яката е с кръгла форма и цветето върху нея е избродирано така, че да се влива плавно в бродерията отпред. Момичетата са носели плитка, украсена с панделка в долната част, а жените били забрадени с шал, завързан на възел под брадичката.

Мъжките ризи са с подобна на дамските блузи кройка, разликата е само в дължината на ръкава, който е класически, не е набран, а яката е остра, повдигната. Мъжете са носели черни шапки.

След пристигането на словаци в България през 1884 г. мъжете

volili zapísanie na gombík. Ženské blúzky boli šité z bavlny. Zdobené časti na predných dieloch sú vyšívané najskôr na pásiky, ktoré sa následne našívali na diely blúzky. Predný diel je v plecnom šve tiež zahnutý do 1-2 záhybov smerom k prieramku. Kratší rukáv je hlavícový, zakladaný na 4 - 6 záhybov do vrchnej časti prieramku - opticky dvihnutý rukáv. Kvietok na manžete je vyšívaný priamo na diel (na manžete môžu byť aj ozdobné zámiky). Golierik je oblého tvaru a kvietok na ňom je vyšívaný tak, aby z neho plynule prechádzala výšivka

do pásov na prednej časti. Dievčatá mali účes urobený z jedného vrkoča ozdobeného dole mašľou a ženy na hlave šatku zaviazanú pod bradou na jeden uzol. Mužské košeľe sú podobnej strihovej varianty ako ženské blúzky, rozdiel je len v dĺžke rukávu, ktorá je klasická, rukáv nie je v hlavici zakladaný ale hladký a golierik je špicatého tvaru s ponechaný stojačikom tak, ako to vidíme na fotkách u mužov. Muži mali na hlavách gazdovské kalapy.

Po príchode Slovákov do Bulharska v roku 1884, nosili muži ešte široké biele „obstrambané“ gaty (nohavice) z konopného plátna, ktoré boli Bulharom na posmech, a preto ich Slováci rýchlo vymenili za čierne „pantalvony“

са носели широки бели „раздърпани“ гащи (панталони) от конопен плат, на които българите са се присмивали и затова словаците бързо ги заменят с черни „панталвони“. В атласа на традиционната култура на словашките малцинства в Централна и Южна Европа (Nadlak, 2006) се посочва, че споменатите конопени панталони, които мъжете обували предимно през лятото, са престанали да се носят изцяло в междувоенния период. Те са били заменени с тесни панталони от плат, които са се носели и през лятото, и през зимата. За нашия проект също избрахме черни панталони за мъжете.

Не разчитаме обаче само на стари снимки и няколко запазени шевици. Ценен източник на информация за нас бяха по-възрастните ни сънародници, които като деца са носели такива носии и днес си спомнят как са се обличали техните майки и баби, как са тъкали платове, шиели и бродирали. По техните думи, моделите и цветовете, които избрахме, отговарят на автентичното облекло. Безспорна е тяхната стойност, имайки предвид факта, че словаците вече не живеят в България като анклав на миграционния поток на словаците от Долната земя, а техните традиции и обичаи оцеляват само благодарение на поколенията, живеещи в Словакия.

Автор: **Катарина Конярикова, председател на Асоциацията на словаците от България**

БЪЛГАРСКИЯТ КУЛТУРЕН ИНСТИТУТ ПОСРЕШНА ТРЕТИ МАРТ С ПРИЗИВА „ДА НА ИЗКУСТВОТО - НЕ НА ОРЪЖИЯТА!“

На 2 март Българският културен институт в Братислава откри изложбата на Атанас Велков, озаглавена „Братиславски декамерон“. Тя се състоя под патронажа на Н. Пр. Васил Петков – извънреден и пълномощен посланик на РБ в Словакия. На нея присъства и българският консул Габриела Примова.

„Особено се радвам в навечерието на националния празник Трети март да открия тази

(pantaľuoni – nohavice: Gornomitropolský slovník, Anton Habovštiak, Bratislava 1998). V atlase tradičnej kultúry slovenských menšín v strednej a južnej Európy (Nadlak, 2006) sa uvádza, že spomínané gate, ktoré muži nosili hlavne v lete, sa celkom prestali nosiť v medzivojnovom období. Nahradili ich úzke nohavice z domáceho súkna a nosili sa v lete i v zime. V rámci nášho projektu sme preto aj my zvolili pre mužov čierne nohavice.

Pri práci sme sa však neopierali len o staré fotografie a pár zachovaných výšiviek. Cenným zdrojom informácií nám boli starší krajanovia, ktorí sa sami do takých krojov obliekali ešte keď boli deti a pamätali si, ako ich nosili ich mamy a staré mamy, ako tkali látky, šili a vyšivali. Vzory a farby, ktoré sme zvolili, zodpovedajú podľa ich slov originálu a majú významnú výpovednú hodnotu aj vzhľadom na to, že Slováci v Bulharsku ako enkláva migračného prúdu dolnozemskejších Slovákov už nežijú a ich tradície a zvyky prežívajú len vďaka generáciám žijúcim na Slovensku.

Autor: **Katarína Koňariková
(predsedníčka Spolku Slovákov z Bulharska)**

БКИ ПРИВІТАЛ 3. МАРЕС С ВІЗВУ „АНО УМЕНИУ - НЕ ЗБРАНІАМ!“

Bulharský kultúrny inštitút otvoril 2. marca výstavu Atanasa Velkova pod názvom „Bratislavský dekameron“. Uskutočnila sa pod záštitou J.E. Vasil Petkova - mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Bulharskej republiky na Slovensku. Prítomná bola aj bulharská konzulka Gabriela Primova.

„Som nesmierne rád, že túto výnimočnú výstavu otváram v predvečer bulharského štátneho sviatku 3. marca. Využívam túto príležitosť, aby som v mene celého veľvyslanectva vyjadril našu výnimočnú solidaritu s bratským ukrajinským ľudom a so súhlasom

majstra Velkova by som jej chcel dať i iný názov: „Áno umeniu – nie zbraniam!“ uviedol veľvyslanec Vasil Petkov vo svojom uvítacom prejave.

„Moja výstava bola vykúpená utrpením, lebo svet bol dva roky uzavretý. Maľujem každý deň, takže názov prišiel prirodzene. Tak ako Boccaccio predznamenal

изключителна изложба. Използвам повода да изкажа от името на цялото Посолство нашата изключителна солидарност към братския украински народ и с позволение на маестро Велков да ѝ дам още едно име: „Да на изкуството – не на оръжията!“. Това заяви в приветственото си слово посланик Петков.

„Изложбата ми е изстрадана, тъй като две години светът се намираше в локдаун. Аз всеки ден рисувам, така че заглавието ѝ дойде от само себе си. Така, както Бокачо полага началото на Ренесанса, така и аз дадох свобода на детето у себе си, за да постигна своеобразен ренесанс. Надявам се всеки от вас да намери нещо лично за себе си“, обърна се към десетките гости авторът Атанас Велков.

Атанас Велков е роден на 18.06.1964 г. в Бургас. Завършва Националната гимназия за пластични изкуства в Казанлък и Националната художествена академия в курса на проф. Добри Добрев, специалност „Живопис“. Специализира живопис в Accademia di Belle Arti di Brera в Милано при проф. Диего Еспозито. Бил е преподавател в Националната гимназия за изящни изкуства в София, дизайнер в „Софарма“, преподавател в Института за изкуства в Габес, Тунис, концепт-артист и сторибордист в Националния филмов център в Бояна, където се е занимавал с анимация и цветни корекции.

Изложбата му в Българския културен институт в Братислава е изцяло създадена и повлияна

зачаток ренесанс, так som dal slobodu dieťaťu v sebe, aby dosiahlo svojbytnú renesanciu. Dúfam, že si každý z vás v nej nájde niečo osobné,“ prihovril sa desiatkam hostí autor Atanas Velkov.

Атанас Велков са родил 18. júna 1964 v Bургасе.

Vyštudoval Národnú strednú umeleckú školu v Kazanlaku a Národnú akadémiu umení v ateliéri prof. Dobriho Dobreva, odbor maľba. Ukončil maľbu na milánskej Akadémii výtvarného umenia (Accademii di Belle Arti di Brera-Milano) pod vedením prof. Diega Esposito.

Pôsobil ako pedagóg na Národnej strednej škole

от столицата на Словакия. За Атанас Велков процесът на работа в Братислава е своеобразен „Декамерон“, обгърнат от мистериите на града. Рисува в гората край дунавските езера, край каналите, а творчеството му е повлияно от митологията, свързана с елфи, кикимори и други митични същества.

Автор: **БКИ**

НИНА НИКОЛИНА ЗАПАЛИ БЪЛГАРСКИЯ ОГЪН В БРАТИСЛАВА

По случай националния празник на Република България Трети март обичаната изпълнителка на фолклорни песни Нина Николина, заедно с „магическите гласове“ на Бисерка Пиларска, Таня Първанова и Атанаска Бонева, стопли сърцата на българската общност в Братислава. Събитието бе организирано от Българския културен съюз в Братислава под патронажа на Н. Пр. Васил Петков, посланик на Република България в Словашката република. С изпълнение на виолончело специално участие в концерта взе Магдалена Петрович, а на перкусии – Петър Йорданов-Бъни.

вýtvarných umení v Sofii, ako dizajnér v Sofarme, ako lektor na Inštitúte umenia v Gabes-Tunisia, ako koncepčný umelec a scenárista v Národnom filmovom centre v Bojane v ateliéri animácie a farebnej korekcie. Výstava Atanasa Velkova v Bulharskom kultúrnom inštitúte v Bratislave je vytvorená a ovplyvnená slovenskou metropolou. Proces práce v Bratislave je pre Atanasa Velkova akýmsi svojbytným „Dekameronom“, zahaleným tajomstvom mesta. Maľoval v lesoch pri dunajských jazerách a ramenách a jeho tvorba je ovplyvnená mytológiou, pretkanou škriatkami, kikimorami a inými bájnymi bytosťami.

Autor: **БКИ**

NINA NIKOLINA ROZPÁLILA V BRATISLAVE BULHARSKÝ OHEŇ

Na počesť štátneho sviatku Bulharska 3. marca, obľúbená speváčka ľudových piesní Nina Nikolina spolu s Magickými hlasmi, Biserkou Pilarskou, Tanyou Parvanovou a Atanaskou Bonevovou, pohladili srdcia bulharskej menšiny na Slovensku. Podujatie Tradičný večer bulharskej kultúry a folklóru zorganizoval Bulharský kultúrny zväz v Bratislave pod záštitou Jeho Excelencie Vasila Petkova, veľvyslanca Bulharskej republiky v SR. Na koncerte sa špeciálne

В сърцето на Братислава, в красивата историческа сграда на Кларисинската църква Нина Николина и хорът „Магическите гласове“

зúčastnili aj Magdaléna Petrovič- violončelo a Petar Yordanov-Bunny- perkusie.

V srdci Bratislavy, v krásnej historickej budove

представиха спектакъла „Митове и легенди от българския фолклор“ – китка от обичани български песни като „Полегнала е Тодора“, „Притури се планината“, „Излел е Делю хайдутин“ и още други. В песента „Майстор Манол“ например е отразена легендата за враждането на женска сянка при изграждането на мост, за да бъде той здрав и издържлив. Според легендата сянката на първата жена, която се появи рано сутрин при моста, трябва да се вгради, за да не падне моста. Работниците предупредили жените си да не ходят рано на реката, но майстор Манол не казал на своята, защото според

Kostola Klarisiek, Nina Nikolina a Magické hlasy predstavili „Mýty a legendy z bulharského folklóru“ – množstvo obľúbených bulharských piesní ako „Polegnala e Todora“, „Prituri se Planinata“, „Izlel e Delyu“, „Haidutin“ a mnoho ďalších. V piesni „Majster Manol“ je napríklad legenda o zabudovaní ženského tieňa do konštrukcie mosta, aby bol odolný. Podľa legendy sa tieň ženy, ktorá sa skoro ráno ako prvá objaví pri moste, musí doň ho zapustiť, aby nespadol. Robotníci varovali svoje manželky, aby nechodili k rieke priskoro, ale majster Manol nevaroval svoju, pretože si myslel, že by to nebolo fér. A zatiaľ čo vkladanie

Съюзниците от „Б9“ обсъдиха предизвикателствата и предстоящите решения за съмита в Мадрид (29 – 30 юни 2022 г.) с акцент върху военната инвазия на Русия в Украйна и бъдещето на отношенията НАТО – Русия. Във фокуса на вниманието бе следващата Стратегическа концепция на Алианса, засилването на неговия възпиращ и отбранителен потенциал и укрепването на източния му фланг. Специална сесия бе посветена на възможностите за предоставяне

концепции Алианце, утвърждаваща нейния отбързващ и отбранителен потенциал и укрепваща нейния източен крило. Особително заседание било посветено на възможностите за предоставяне на допълнителна поддръжка украинска страна, по време на което отиде посланство на министър на външните работи Украйна Дмиитрий Кулеба.

Хостите на срещата, министър на външните работи на европейските въпроси на Словакия Иван Корчок на заключителна пресконференция обобщил, че нашата свобода в 1989 година не била безплатна и не била веднъж и за винаги

на допълнителна подкрепа за украинската страна, по време на която беше излъчено послание на министъра на външните работи на Украйна Дмитро Кулеба.

Домакинът на срещата, словашкият министър на външните работи и европейските въпроси Иван Корчок, обобщил на заключителната пресконференция, че нашата свобода през 1989 г. нито е дошла даром, нито е гарантирана веднъж завинаги; събитията в Украйна касаят пряко „Б9“ и целия Алианс, особено сигурността на източния му фланг. Подчерта, че енергийната сигурност е вече въпрос на отбрана и зависи от нашата решимост за диверсификация, като всичко това трябва да намери израз в бъдещата Стратегическа концепция на Алианса, която ще бъде приета на съмита в Мадрид.

В рамките на срещата на външните министри на страните от формата „Б9“, министър Теодора Генчовска проведе двустранна среща с Карън Донфрийд, помощник държавен секретар на САЩ по Европа и Евразия. Двете обсъдиха актуални въпроси на стратегическия диалог между България и САЩ. Настоящата ситуация на сигурността в евроатлантическото пространство, както и руската инвазия в Украйна, също бяха предмет на разговора.

Източник **Посолството на Република България в Словакия**

ЦЪРКВА ОТ ЦВЕТОВЕ ГРЕЙНА В БЪЛГАРСКИЯ КУЛТУРЕН ИНСТИТУТ КАТО ПРЕДВЕСТИК НА МИРА

Изложба на младия талантлив художник Едмонд Дачик бе открита в Българския културен институт в Братислава на 5 април. Тя носи името „Църква от цветове“, а на премиерата ѝ присъстваха 7 посланици – на България, Великобритания, Албания, Холандия, Бразилия, Италия и Швейцария. Това бе повод българският посланик Н. Пр. г-н Васил Петков да отбележи в словото си, че единството, приятелството и солидарността са гаранции да преодолеем трудните времена на братоубийствена война, в които живеем: „Познавам Едмонд от дете и съм следил всяка негова стъпка в изкуството. Гордея се с постиженията му и вярвам, че светлината ще надделее над мрака, който днес ни е обгърнал“. Едмонд Дачик сподели пред многобройната публика, че името на изложбата дошло само, докато гледал красотата на църковните витражи, през които блика мистична светлина и носи мир на душата. „Надявам се и моите картини да станат предвестници на мира“, каза Дачик. Народните украински песни, прочувствено изпълнени като музикална рамка на събитието от младите студенти

зарученá; уdalosti na Ukrajinie priamo ovplyvňujú „B9“ a celú Alianciu, najmä bezpečnosť jej východného krídla; energetická bezpečnosť je už otázkou obrany a závisí od nášho rozhodnutia diverzifikovať, čo všetko musí nájsť vyjadrenie v budúcej Strategickkej koncepcii Aliancie, ktorá bude prijatá na madridskom summite. V rámci stretnutia ministrov zahraničných vecí krajín B9 sa ministerka Teodora Genchovska bilaterálne stretla s Karen Donfried, námestníčkou ministra zahraničných vecí USA pre Európu a Euráziu. Obe diskutovali o aktuálnych otázkach strategického dialógu medzi Bulharskom a USA. Diskutovalo sa aj o aktuálnej bezpečnostnej situácii v euroatlantickom priestore, ako aj o ruskej invázii na Ukrajinu.

Zdroj **Veľvyslanectvo Bulharskej republiky na Slovensku**

CHRÁM Z FARIEB AKO ZVESTOVATEĽ MIERU

V Bulharskom kultúrnom inštitúte v Bratislave dňa 5. apríla zažiaril Chrám z farieb - výstava mladého, talentovaného umelca Edmonda Dačika. Na jej premiére sa zúčastnilo sedem veľvyslancov – z Bulharska, Anglicka, Albánska, Holandska, Brazílie, Talianska a Švajčiarska. To bol dôvod, aby bulharský veľvyslanec J.E. pán Vasil Petkov vo svojom prejave poznamenal, že jednota, priateľstvo a solidarita sú zárukou prekonania ťažkých časov bratovražednej vojny, v ktorých žijeme. „Edmonda poznám od detstva a sledoval som každý jeho umelecký krok. Som hrdý na jeho úspechy. Verím, že svetlo zvíťazí nad temnotou, ktorá nás dnes zahľihla“. Edmond Dačik početnému publiku povedal, že názov výstavy vznikol pri pohľade na krásu kostolných vitráží, cez ktoré presvitá mystické svetlo a prináša pokoj do duše. „Dúfam, že aj moje obrazy budú predzvestou mieru“, povedal Dačik. Ako hudobný sprievod podujatia odzneli ukrajinské ľudové piesne v emotívnom podaní mladých študentov Slovenskej Vysokej školy múzických umení Iriny Kaznovej a Vasilija Aleksejeva, ktoré dojali hostí k slzám.

Umelec Edmond Dačik sa narodil v rodine

на Словашката академия по музика и театър Ирина Козуб и Василий Алексеев, трогнаха до сълзи гостите.

Художникът Едмонд Дачик е космополит – роден е през 1990 г. в семейството на българка и албанец. Израснал е в Бон. Още 8-годишен започва да взема уроци при артиста Волфганг Хунеке, ходи и на пиано. Следва ориенталистика в Университета в Бон. При свой престой в Пекин, вдъхновен от артистичния квартал (Art District), решава изцяло да се посвети на изобразителното изкуството. Китайският език и неговата писменост като лингвистична и естетическа система от символи разкриват на Едмонд тайнствено междинно измерение на писменото изразяване и същността на нещата. Творчески е повлиян от азиатското изкуство и култура – предимно в паралела между мозайката и японската златна лакова техника (кинцуги). В резултат на влиянието на неговия дядо – художника Димитър Карталев, златото заема важно място в неговата работа. Работи с различни материали върху ленено платно и трупачен картон, в рисуването с акрил и маслени бои, в графичните техники скици, офорт, в скулптурата и мозайката. В своите произведения той се

Bulharky a Albánca. Vyrastal v Bonne. Ako osemročný sa stal žiakom umelca Wolfganga Hunekeho, pričom absolvoval aj hru na klavír. V Bonne na univerzite vyštudoval aj orientalistiku.

Počas pobytu v Pekingu sa inšpiroval umeleckou štvrtou Art District a tam sa rozhodol pre výtvarné umenie. Rané skice a maľby prezentujú Edmonda Dačika ako jedného z pokračovateľov abstraktného umenia a symbolizmu. Pracuje s rôznymi materiálmi na plátne a skúsenosti získava aj v olejomalbe, v grafických technikách, v kresbe, lepte, v sochárstve i v mozaike. V tvorbe sa zaoberá priesečníkmi viacrozmerných realít a perspektív. Od začiatku svojej kariéry ho fascinovala teória farieb a symbolika zobrazovania. Čínsky jazyk a písmo, ako lingvistický a estetický systém znakov a symbolov, toto Edmondovi odhaľuje tajomnú intermediálnu dimenziu, ako prienik písomného prejavu a podstaty vecí. Autora tvorivo ovplyvňuje aj ázijské umenie a kultúra, najmä paralely medzi klasickou mozaikou a japonskou technikou reštaurovania zlatým lakom (kintsugi). Vplyvom jeho starého otca, výtvarníka Dimitra Kartaleva, má zlato v Dačikovej tvorbe dôležité miesto.

Autorské diela prezentuje na rôznych kolektívnych výstavách

занимава с пресечени перспективи и с теорията на цветовете. Неговите скици и картини го представят като привърженик на абстрактното изкуство и на символизма.

Едмонд представя свои произведения на различни колективни изложби и на частни мероприятия. Изпълнява и многобройни поръчки, основно в Германия и България. Семейството му от интелектуалци в различни области оказва специално влияние върху него и го окуражава да преследва мечтите си в света на изкуството.

Не бихме могли да цитираме всички положителни изказвания – пълни с възхищение, както на високопоставените гости, така и на верните словашки почитатели на българското изобразително изкуство. Това ще направим в магазинното аудиовизуално предаване „Български отзвук“.

Автор: БКИ

ИНТЕРВЮ С ...

Разговаряме с Иван Александров, основател и управител на платформата за онлайн търговия eBag, която беше избрана за компания на 2022 г. Сред 184 номинирани компании в конкурса тя спечели голямата награда в единадесетото издание на Forbes Business Awards. С успешния млад предприемач ме свързва лично познатство, което се зароди преди известно време в Братислава.

Здравей, Иване. Поздравления за наградата. За читателите на „Сънародник“ ще бъде интересно да разберат каква е твоята връзка със Словакия?

Завърших средното си образование в БСУ в Братислава. Прекарах там три страхотни години между 1999 и 2002 г. В този период се запознах с много нови и различни хора и се докоснах до различна култура.

Ще ни разкажеш ли за пътя си от абсолвент на БСУ в Братислава до „господар на онлайн

а на сѳкроннѳх подujatiach. Ako tvorivѳ umelec sa podielѳ aj na mnohѳх komerčnѳх objednѳvkach, najmѳ v Nemecku a v Bulharsku.

Edmond Dačik pochѳdza z rodiny intelektuѳlov, a to z rѳznѳх oblastѳ umeleckej tvorby. Uvedenѳ mѳ na Dačika osobitѳ vplyv a tѳto predispozѳcia povzbudzuje talentovanѳho umelca k hlbšiemu skѳmaniu umeleckѳho sveta.

Nemohli sme citovať všetky pozitѳvne vyjadrenia plnѳ obdivu vysokopostavenѳх hostѳ, ako aj vernѳх slovenskѳх fanѳšikov bulharskѳho umenia. Urobѳme to v osobitnom audiovizuѳlnom programe „Bulharskѳ ozveny“.

Autor: BKI

ROZHOVOR S.....

Rozprѳvame sa s Ivanom Alexandrovom, zakladateľom a manažѳrom online obchodnej platformy eBag, ktorѳ bola vybranѳ ako firma roka 2022. Spomedzi 184 nominovanѳх ѳčastnѳkov sѳťažѳ zѳiskala hlavnѳ cenu v jedenѳstom ročnѳku sѳťažѳ Forbes Business Awards. S ѳspešnѳm mladѳm podnikateľom mѳm osobnѳ znѳmosť, ktorѳ sa začala pred časom v Bratislave.

Ahoj Ivan. Gratulujem k oceneniu. Pre čitateľov „Sanarodnika“ bude zaujѳmavѳ zistiť, akѳ je tvoj vzťah k Slovensku.

Ukončil som svoje stredoškolskѳ vzdelanie v BSŠ v Bratislave. Strѳvil som tam tri skvelѳ roky medzi rokmi 1999 a 2002. V tom období som spoznal veľa novѳх a odlišnѳх ľudѳ a dotkol sa inej kultѳry.

Prezradѳš nѳm svoju cestu od absolventa BSŠ v Bratislave k „majstrovi online obchodu“ ako ųa popisuje v jednom člѳnku?

гprimne dѳfam, že si tѳtu definѳciu zaslѳžim :) Cesta je dlhѳ a trѳnistѳ a mѳme pred sebou ešѳe veľa prѳce. Po absolvovanѳ BSŠ som sa vrѳtil do Bulharska a prihlѳsil som sa na aplikovanѳ matematiku na Univerzite v Plovdivѳ. Potom som sa ponoril do sveta reklamy. Pѳr rokov som pracoval v reklamnej agentѳre a neskѳr som prešiel do malej webstrѳnky. Za 6 rokov sa nѳm spolu s majiteľmi podarilo z pѳvodne malej agentѳry

търговията“, както те определят в една статия?

Надявам се откровено да заслужа това определение:). Пътят е дълъг и трънлив и имаме още много работа да свършим. След като завърших БСУ, се върнах в България и записах приложна математика в Пловдивски университет. След това се потопих в света на рекламата. Работих няколко години в рекламна агенция, а по-късно продължих в малка агенция за уебсайтове. За 6 години заедно със собствениците успяхме да превърнем първоначално малката агенция в най-голямата онлайн рекламна агенция в България, с офиси в София, Лондон и Букурещ. През лятото на 2014 г. реших, че е време

за промяна и напуснах агенцията. Година по-късно eBag стартира с мисията да направи пазаруването на качествена храна лесно и удобно, като така осигурява допълнително време на потребителите си за истински важните неща.

Как се роди проектът eBag? Има ли той своята история?

Както всеки успешен стартап, идеята се роди от всекидневната нужда от услуга за крайните потребители, която да улесни живота им. Всъщност съпругата ми настояваше да пазаруваме заедно стоките за дома. Това, по мое мнение, отнемаше доста време – по няколко часа, 1-2 пъти седмично да пазаруваме за нашето домакинство. Хрумна ми, че може да се случва онлайн, за да инвестираме тези часове в по-приятно прекарано време заедно. И така започнах. В началото с партньор – верига супермаркети, а от 2018 г. оперираме самостоятелно, като имаме собствен склад и успешна логистика. Само 2 години по-късно, с първия локдаун през месец март 2020 г. вследствие на пандемията,

urobiť najväčšiu online reklamnú agentúru v Bulharsku s kanceláriami v Sofii, Londýne a Bukurešti. V lete 2014 som sa rozhodol, že je čas na zmenu a z agentúry som odišiel. O rok neskôr sa spustil eBag s poslaním urobiť nakupovanie kvalitných potravín jednoduché a pohodlné a poskytnúť svojim používateľom viac času na veci, na ktorých skutočne záleží.

Ako sa zrodil projekt eBag? Má aj on svoj príbeh?

Ako pri každom úspešnom startupe – myšlienka sa zrodila z každodennej potreby služby pre koncových používateľov, ktorá im uľahčí život. V skutočnosti moja žena trvala na tom, aby sme spolu nakupovali domáce potreby. To bolo podľa mňa dosť časovo náročné - niekoľko hodín

1-2x týždenne pre našu domácnosť. Napadlo mi, že by sa to mohlo spraviť online, aby som tieto hodiny investoval do príjemnejšieho spoločného času. A tak som začal. Na začiatku s partnerom – sieťou supermarketov a od roku 2018 fungujeme samostatne, máme vlastný sklad a úspešnú logistiku. Len o 2 roky neskôr, s prvým lockdownom v marci 2020 v dôsledku pandémie, podnikanie explodovalo. K dnešnému dňu sme dosiahli rast vo všetkých kategóriách a už teraz ukazujeme udržateľnosť obchodného modelu.

Je niečo iné, inovatívne na eBag v porovnaní s inými internetovými obchodmi?

eBag je popredný online supermarket v Bulharsku. Spôsob, akým sme vybudovali našu skladovú základňu, procesy a softvér, nám umožňuje realizovať ročný obrat viac ako 200 miliónov BGN. Investujeme do neustálych inovácií v našej infraštruktúre, ako aj do zlepšovania služieb. To, čo nás odlišuje, je neustála kvalita služieb, ktoré udržiavame, ako aj obrovský segment produktov od overených dodávateľov a výrobcov. eBag má všetko, čo nájdete v najväčšom kamennom

бизнесът изригна. До днес реализираме ръстове във всички категории и вече показваме устойчивост на бизнес модела.

Има ли при eBag нещо по-различно, новаторско в сравнение с останалите онлайн магазини?

eBag е водещият онлайн супермаркет в България. Начинът, по който сме изградили складовата си база, процесите и софтуера, ни позволява да реализираме на годишна база оборот от над 200 милиона лева. Инвестираме в постоянни иновации в инфраструктурата ни, както и в подобряване на услугата. Това, което ни отличава, е постоянното качество на услугата, което поддържа, както и огромният сегмент от продукти от доказани доставчици и производители. В eBag има всичко, което можете да откриете в най-големия физически магазин, че и повече. Био и нишови продукти са постоянно достъпни при нас, за които иначе трябва един клиент да обиколи няколко специализирани магазина или да отиде до фермерския пазар. Това е благодарение на собствения ни склад, който постоянно модернизираме. До момента друг представител на пазара в България не разполага с подобна инфраструктура.

Наблюдаваме останалите играчи в сегмента на онлайн ритейла, но вече сме на етап да се конкурираме с физическите супермаркети, което друга платформа не може да си позволи. eBag има пазарен дял от 70% в онлайн сегмента.

Щеше ли онлайн магазинът да се радва на такъв успех, ако не беше настъпила ковид пандемията? Каква е цената на този успех?

Безспорно, както вече споделих, още с първия локдаун през месец март 2020 г. услугата ни се изстреля на водещо място в потребителското съзнание. Ковид кризата повиши търсенето на нашата услуга. След първата седмица на огромен интерес към eBag успяхме да се стабилизираме и да увеличим капацитетите си, което ни позволи да пораснем с над 250% през 2020 г. и с още над 50% през 2021 г. Всъщност една такава ситуация е тест за добрите бизнес идеи и модели, които трябва да изчакат своя момент, за да покажат ефективност и че реално допринасят за подобряване на живота на клиентите. Оттогава до днес съм щастлив, че показваме устойчивост и непрестанен растеж. Цената? Винаги е много труд и отдаденост. Имаше ситуация, в която по време на официални празници всички служители, включително и тези от администрацията, обслужваха поръчки в склада. Това е отговорност към клиентите, която те оценяват. Не вярвам в късмета, а в усилената работа, която гарантира добрите резултати.

Какво предлага eBag на своите клиенти? Какъв е профилът на потребителите на онлайн магазина?

Обратната връзка на нашите клиенти е един от инструментите, чрез които не само следим техните

обчоди, а още viac. Неусталe сý u nás dostupné bio a špecializované produkty, pre ktoré by inak zákazník musel navštíviť niekoľko špecializovaných predajní alebo ísť na farmársky trh. A to vďaka vlastnému skladu, ktorý neustále modernizujeme. K dnešnému dňu nemá žiadny iný zástupca na trhu v Bulharsku takúto infraštruktúru.

Sledujeme ostatných hráčov v segmente online retailu, no už sme v štádiu konkurovania fyzickým supermarketom, čo si žiadna iná platforma nemôže dovoliť. eBag má v online segmente trhový podiel 70 %.

Zožal by internetový obchod taký úspech, keby nedošlo k pandémie covidu? Aká je cena tohto úspechu?

Nepochybne, ako som už povedal, už s prvým uzamknutím v marci 2020 sa naša služba dostala na popredné miesto v mysli používateľov. Covid- kríza zvýšila dopyt po našich službách. Po prvom týždni obrovského záujmu o eBag sa nám podarilo stabilizovať a zvýšiť naše kapacity, čo nám umožnilo rásť o viac ako 250 % v roku 2020 a o viac ako 50 % v roku 2021. V skutočnosti je takáto situácia skúškou pre dobré podnikateľské nápady a modely, ktoré musia čakať na svoju chvíľu, kým prejavia účinnosť a že skutočne prispievajú k zlepšeniu života zákazníkov. Odvtedy

нужди и удовлетвореност от поръчаните продукти, но и непрекъснато подобряваме качеството им. В нашия склад се извършват различни по вид проверки на доставената продукция, които ни позволяват да предлагаме на клиентите си само най-доброто. Комбинацията от контрол на качеството на продуктите в складовото ни пространство и обратната връзка от клиентите ни при всяка доставка е възможно най-добрата комбинация от действия, които сме предприели, за да отговорим на нуждите им.

В основата на услугата е пестене на време от обикаляне по магазините, което хората да инвестират в по-важните за тях неща.

Наши клиенти са хора от всякакви възрастови групи, които намират в eBag удобството някой друг да пазарува вместо тях, както и качествените хранителни продукти и стоки за дома. Разбира се, малко повече е процентно групата на пазаруващите жени, което е нормално, но и мъжете припознават нашия канал заради удобството, разнообразието на продуктите и пестенето на време. Имаме доста възрастни потребители, за които е усилие да отидат до физическия супермаркет и почти невъзможно да донесат до дома си тежките торби с покупки. eBag отговоря на всички потребителски нужди. Около половината от клиентите ни пазаруват при нас над два пъти седмично, което показва, че почти са заместили физическите магазини с eBag. Вярваме

až dodnes som šťastný, že sme preukázali odolnosť a pokračujúci rast. Cena? Je to vždy veľa driny a obetavosti. Došlo k situácii, že počas štátnych sviatkov všetci zamestnanci vrátane tých z administratívy vybavovali objednávky v sklade. Je to zodpovednosť voči zákazníkom, ktorú oni oceňujú. Neverím v šťastie, ale v tvrdú prácu, ktorá zaručuje dobré výsledky.

Čo ponúka eBag svojim zákazníkom? Aký je profil používateľov internetového obchodu?

Spätná väzba našich zákazníkov je jedným z nástrojov, prostredníctvom ktorých sledujeme nielen ich potreby a spokojnosť s objednanými produktmi, ale neustále zlepšujeme ich kvalitu. V našom sklade sa vykonávajú rôzne druhy kontrol dodávaných produktov, ktoré nám umožňujú ponúknuť našim zákazníkom len to najlepšie. Kombinácia kontroly kvality produktov v našich skladových priestoroch a spätnej väzby od našich zákazníkov pri každej dodávke je najlepšou možnou kombináciou opatrení, ktoré sme podnikli, aby sme splnili ich potreby.

Základom služby je úspora času pri nakupovaní, aby ľudia mohli investovať do vecí, ktoré sú pre nich dôležitejšie.

Našími zákazníkmi sú ľudia všetkých vekových skupín, ktorí v eBag nachádzajú pohodlie, že za nich nakupuje niekto iný, ako aj kvalitné potraviny a domáce potreby. Percento nakupujúcich žien je, samozrejme, o niečo vyššie, čo je normálne, no náš kanál poznajú aj muži z dôvodu pohodlia, rozmanitosti produktov a šetrenia času. Máme dosť starších spotrebiteľov, pre ktorých je námaha ísť do fyzického supermarketu

и работим в посока тези хора да стават все повече.

Виждаш ли и други възможности за развитие и подобряване на онлайн търговията? Какви са перспективите пред този бизнес?

В сектора на бързооборотните стоки винаги е имало устойчивост. Свързването му с IT индустрията чрез онлайн супермаркетите прави прогнозите за растеж повече от оптимистични. Това е защото развитието на този сегмент и висококвалифицираните и образовани кадри в него могат да отговорят на световните стандарти. Очакванията за пореден труден икономически период в Европа само може да ни направи още по-гъвкави и да ни накара да правим повече иновации. Кризата винаги ражда възможности.

Съществува ли нещо, което би те отказало от този бизнес? Сблъскаш ли се с трудности в работата си?

Казуси и трудности има всеки ден. Носим отговорност както пред клиентите си, така и пред служителите в компанията. Ако не си готов да преодоляваш трудности, по-добре не се захващай с бизнес. Така че, докато има предизвикателства, аз имам достатъчна мотивация да работя и да създавам ефективни процеси.

Със сигурност имаш и следващи цели. Ще споделиш ли накъде са насочени те?

Към момента приоритетите ми са свързани с eBag и развитието на този вид бизнес. Целите ни са високи и предизвикателства идват всеки ден. Основното е да успеем да наложим услугата

а донесът си домov тежки накупни торби е такъв нemoжнo. eBag сплня вcеткy пoтpeбитeлoв. Пpиблiжнe пoлoвицa нaших зaкaзникoв у нaс нaкyпyje виаc aкo 2-кpът дo тiжднa, чo yкaзyje, жe физикeкe пpeдaйнe тaкмep нaхpaдилe eBагoм. Вepимe a пpaцyjeme нa тoм, aбы тiчтo лyдi бoлo стaлe виаc a виаc.

Видите дaлшe пpилeжитoсти нa poзвoй a злeпшeниe oнлaйн oбчoдy? Aкe сy вьхлiадкь тoгтo пoдникaниa?

В сeктoрe тoвapoв рьчлeй спoтpeбь вьдь eкcиcтoвaлa oдoлнoшт. Jeho пpeпoйeниe c IT пpиeмcлoм пpoстpeднiцтвoм oнлaйн cупepмapкeтoв poбi пpoгнoзь paстy виаc нeж oптимистичкe. Poзвoй тoгтo cegмeнтy i вьcokквaлификoвaнy a вьдeлaнy пepсoнaл в нoм тoтиж дoкaжe сплнят cвeтoвe штaндapдь. Oчaкaвaниe дaлшeгo тaжкeгo хoспoдapскeгo oбдoбьa в Eypoпe нaс мoжe ypoбит лeн flexибилнeйшiмi a пpинyтит нaс виаc инoвoвaт. Кpизa вьдь вьтвapa пpилeжитoшт.

Je нieчo, чo бь вaс oдpaдилo oд тoгтo бизнису? Стpeтaвaтe сa c тaжкoштaмi вo cвoйeй пpaцi?

Кaждь дeн сy рoзнe пpипaдь a тaжкoштi. Смe зoдпoвeднi aкo вoчi нaшим зaкaзникoм, тaк aж вoчi зaмeстнaнcoм cпoлoчнoсти. Aк нie стe пpипpeвeнi пpeкoнaт тaжкoштi, je лeпшe нeзaчaт пoдникaт. Тaкжe нie, кьм бyдy вьзвь, мaм дoстaтoчнy мoтивaцiю пpaцoвaт a вьтвapaт eфeктивнe пpoцeсь.

Урчитe мaтe инe цeлe. Пpeзpaдитe, кaм cмepyжy?

Moмeнтaлнe мoйe пpиoрить cувиcиa c eBагoм a poзвoйoм тoгтo дpyгy пoдникaниa. Nашe цeлe сy вьcokкe a вьзвь пpичaдзaжy кaждь дeн. Hлaвнoу вeчoу je пpecaдит cлyжбy a jej пoзитивa eштe вaчшeмy пoчтy зaкaзникoв a нaш paст. Дoтepaз oкpeм Cofie a peгиoнy

и позитивите от нея сред още повече клиенти и разрастването ни. До момента освен София и София област обслужваме още 4 области в страната.

Много млади хора търсят своето поле за професионална изява, често се лутат, чувстват се несигурни. Какво ще ги посъветва един успял в работата си човек?

Да не спират да опитват. Един неуспех е само част от пътя към успеха.

ТУРИЗМЪТ Е ИЛЮЗИЯ

Трето лято без туризъм в Приморско. Тоест, без да съм „делегат“ в туристическа фирма, която внася словаци за седмица-две да се опекат на нашето люто слънце и да разпуснат от трудовите си делници. Оцелях въпреки кошмарите, които сънувах преди това. Навикът и рутината са нещо отвратително. От 2000 до 2019 са цели 19 години, в които лятото липсваше от календара ми, понеже не спирах да се трудя по 24 часа в денонощието от средата на юни до средата на септември, цели три месеца. И наистина беше така. Звънели са ми в три през нощта, да ми съобщят, че мой турист, някъде от околностите на Долни Кубин, е скочил надолу с главата в басейн без вода.

Кошмарът ми беше, че лятото е на привършване, а аз не съм заработил и сто лева, а зимата идва със страшна сила, както казват в един сериал. Така казваше и един приятел от Приморско, много преди сериалът да се появи. Зимата идва. А аз в съня си бях без една стотинка. Събуждах се с облекчение. А през 2020 сънят ми стана реалност. Нямаше туризъм, нямаше работа и кинти, никакви екскурзии и приходи. През първото пандемично лято се страхувах как ще оцелея. След третото вече знам, че повече не ми се виси на летището, да чакам полетите, които закъсняват, и да спя сгърчен върху автобусни седалки и пейки. Това е работа за по-млади хора.

Такъв бях и аз през 2000 г. – по-млад и по-нахъсан. Започнах с „Джазвелт“, фирма от Мартин, която вече не съществува, беше продадена на друга. През първото си лято бях в шок. Българската действителност не отговаряше на словашките очаквания, а аз не знаех как да се отбранявам от по-нервните туристи. На втората година вече проумях какво се иска и как да го правя. Загораци, ораваци, виходняри, пъстър народ са словациите. Постепенно почнах да различавам и наречията, и нравите. И тъй като в първите години ми личеше колко съм зелен, а това винаги се приема със симпатия от хората, оттогава ми останаха доста приятели, с които и до днес поддържа връзка. В онези първи години за мен беше истинско забавление да разказвам вицове на чуждия за мен словашки език – смешното се допълваше и от моя чужд акцент. Измислях си

Sofia obsluhujeme 4 ďalšie regióny v krajine.

Mnoho mladých ľudí hľadá svoju oblasť profesionálneho prejavu, často blúdia, cítia sa neisto. Čo im poradí úspešný človek?

Neprestávaj sa snažiť. Neúspech je len časťou cesty k úspechu.

TURIZMUS JE ILÚZIA

Tretie leto bez turistiky v Primorsku. Teda bez toho, aby som bol delegátom v turistickej spoločnosti, ktorá dováža Slovákov na týždeň - dva, aby sa vyhrievali na našom horúcom slnku a oddýchli si od pracovných dní. Prežil som, napriek nočným morám, ktoré som mal predtým. Zvyk a rutina sú nechutné veci. Od roku 2000 do roku 2019 je 19 rokov, kedy v mojom kalendári chýbalo leto, pretože som od polovice júna do polovice septembra pracoval 24 hodín denne, celé tri mesiace. A skutočne to tak bolo. O tretej ráno mi zavolali, že jeden môj turista niekde z okolia Dolného Kubína, skočil hlavičku do bazéna bez vody.

Mojou nočnou morou bolo, že leto sa blíži ku koncu a ja som nezarobil ani sto leva a zima prichádza s hroznou silou, ako sa hovorí v televíznom seriáli. To povedal aj kamarát z Primorska, dávno predtým, ako sa seriál objavil. Zima prichádza. A vo svojom sne som bol bez peňazí. Zobudil som sa s úľavou. A v roku 2020 sa môj sen stal skutočnosťou. Nebola tu turistika, práca, výlety, príjem. Počas prvého pandemického leta som sa bál, ako to prežijem. Po treťom už viem, že sa mi už nechce behať po letisku a čakať na meškajúce lety a spávať schúlený na autobusových sedadlách a lavičkách. Toto je práca pre mladších ľudí.

Taký som bol aj ja v roku 2000 – mladší a motivovanejší. Začínal som s Jazzvelt, martinská firma, ktorá už neexistuje, bola predaná inej. Moje prvé leto som bol v šoku. Bulharská realita nesplnila slovenské očakávania a ja som sa nevedel ubrániť nervóznejším turistom. Počas druhého roka som už pochopil, čo sa vyžaduje a ako na to. Záhoráci, Oraváci, Východniari, pestrý národ sú Slováci. Postupne som začal rozlišovať prízvuky aj spôsoby. A keďže mi v prvých rokoch bolo jasné, aký som zelenáč a ľudia to vždy prijímali so sympatiami, odvtedy mám dosť priateľov, s ktorými sme dodnes v kontakte. V tých prvých rokoch ma naozaj bavilo rozprávať vtipy v pre mňa cudzej slovenčine - vtipnosť umocňoval aj môj cudzinecký prízvuk. Vymýšľal som si aj vlastné vtipy, hovoril som po slovensky, že ma bolia nie kríže, ale krížovatka. Schválne – toto, povedal som im, je moja osobná slovenčina. Alebo že máme veľmi peknú stolicu – namiesto slovenského som použil bulharské slovo pre hlavné mesto a v slovenčine to znamená niečo úplne iné. Potom som začal so svojimi turistami zbierať vtipné, brutálne a napäté príbehy z rôznych letných období, uvažoval som o vydaní knihy. Vzdal som to, pretože niektoré by nevyznali vtipne a

и свои шеги, като това да кажа на словашки, че ме боли не кръстът, а кръстовището. Нарочно – това, казвах им, е моят личен словашки език. Или че имаме много хубава столица – ползвах българската дума вместо словашката, а на словашки тя означава съвсем друго. После почнах да колекционирам забавни, брутални и напрегнати истории с мои туристи от различните лета, мислех да издам книга. Отказах се, защото някои няма да прозвучат смешно, а може да обидят някого.

После вече стана рутина и навик. После спрях да запомням лицата на хората и те след петото си идване недоумяваха как така още не ги помня. Но аз бях един, а те хиляди.

Минах през всички фирми на словашкия туристически пазар за тези години. Почти всички. Научих много подробности, които не искам да разказвам, не са ми интересни. Схванах какъв театър е цялата туристическа история, целият бизнес – турист е социална роля. Туристът знае, че ще бъде излъган и ще му се покаже само част от действителността. Но той точно за тази лъжа си плаща. Още преди да се качи на самолета, туристът се е изключил и е станал друг. Не е истински. Истински е, когато работи и се прибира вечер къщи, а в петък се среща с приятели в кръчмата. Но в минутата, в която се отдели от ежедневието си, той просто изгърмява. Живее измислен живот. Илюзия е, че си почива, че опознава чужда култура.

В театъра на туристическия бизнес турците са по-добри актьори и режисьори. Българите допреди пандемията още не знаеха, че в олинклузива не може да си позволяват на закуска да сервират салам, който дори кучето ми отказва да яде. Тепърва ще им увират главите как се прави бизнес. Действителността ще ги научи. Или ще изпаднат.

Моите приятели от Словакия отдавна не са вече туристи. Идват самостоятелно или избират внимателно. Създали сме с годините отношения, които са над нивото на клиенти и доставчици на услуги. С много от тях все още се разбираме по актуалните злободневни въпроси от новините. С други се разминахме. Но това е нормално – разминавам се все повече и с познати от България и дори с хора от близкото ми обкръжение. Настъпиха такива времена. Всичко се променя. Не само туризмът, а цялата ни представа за света.

Интересни времена.

Автор: **Николай Фенерски**

могли by niekoho uraziť.

Neskôr sa to stalo rutinou a zvykom. Potom som si prestal pamätať tváre ľudí a po ich piatom príchode sa čudovali, prečo si ich stále nepamätám. Ale ja som bol jeden a ich boli tisíce.

Za tie roky som prešiel všetky firmy na slovenskom turistickom trhu. Takmer všetky. Dozvedel som sa veľa detailov, ktoré nechcem prezrádzať, nie sú pre mňa zaujímavé. Uvedomil som si, aké divadlo je celý turistický príbeh, celý biznis – turista je spoločenská rola. Turista vie, že ho budú klamať a ukáže sa mu len časť reality. Za toto klamstvo však platí. Ešte pred nástupom do lietadla sa turista vypoľ, stal sa niekým iným. Nie je ozajstný. Ozajstný je, keď pracuje a príde večer domov a v piatok sa stretne s priateľmi v krčme. Ale vo chvíli, keď sa odtrhne od svojho každodenného života, on vybuchne. Žije imaginárny život. Ilúziu, že odpočiva, že spoznáva cudziu kultúru.

V divadle cestovného ruchu sú Turci lepšími hercami a režisérmi. Bulhari pred pandémiou nevedeli, že v all inclusive si nemôžu dovoliť podávať na raňajky salámu, ktorú odmieta ešte aj môj pes. Ešte sa len musia zamyslieť nad tým, ako podnikáť. Realita ich naučí. Alebo vypadnú.

Moji priatelia zo Slovenska už nie sú turisti. Prichádzajú samostatne alebo vyberajú opatrne. V priebehu rokov sme si vybudovali vzťahy, ktoré presahujú úroveň zákazníkov a poskytovateľov služieb. S mnohými z nich si stále rozumieme v aktuálnych problémoch zo spravodajstva. S ostatnými sme sa rozišli. Ale to je normálne – čoraz viac sa rozchádzam so známymi z Bulharska a dokonca aj s ľuďmi z môjho najbližšieho okolia. Nastali také časy. Všetko sa mení. Nielen cestovný ruch, ale celý náš pohľad na svet.

Zaujímavé časy.

NOVINKY Z BSŠ "HRISTO BOTEV" V BRATISLAVE

„Leví skok“

Študenti bulharskej strednej školy „Hristo Botev“ v Bratislave sa zúčastnili súťaže „Leví skok“.

Športová súťaž sa uskutočnila vo februári a je súčasťou iniciatív venovaných 149. výročiu úmrtia apoštola bulharskej slobody Vasilu Levskeho. V súťaži „Leví skok“ boli žiaci rozdelení do troch vekových skupín I. – IV. trieda, V - VIII trieda a IX - XII trieda. Súťažilo sa v disciplíne: skok do diaľky v stoj.

Po ťažkom boji zvíťazili v prvej vekovej skupine: Alexander zo 4. ročníka - 181 cm; Alexandra z 2. triedy - 146 cm.

V druhej vekovej kategórii športovú súťaž vyhrali žiaci 7. ročníka: Christian Shinski - 170 cm a Emma Dobiashova - 186 cm.

НОВИНИ ОТ БЪЛГАРСКОТО СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ“ В БРАТИСЛАВА

Лъвски скок

Учениците от Българското средно училище „Христо Ботев“ в Братислава участваха в състезанието „Лъвски скок“. Спортната надпревара се организира през февруари и е част от инициативите, посветени на 149-та годишнина от гибелта на Апостола на българската свобода Васил Левски. В състезанието „Лъвски скок“ учениците бяха разпределени в три възрастови групи: I – IV клас, V – VIII клас и IX – XII клас. Те се съревноваваха в дисциплината скок дължина от място.

След оспорвана борба победители в първата възрастова група станаха Александър от 4. клас – 181 см и Александра от 2. клас – 146 см.

Във втората възрастова група спортната надпревара спечелиха ученици от 7 клас: Кристиан Шински – 170 см и Емма Добиашова – 186 см.

В третата възрастова група победители са ученици от 11 клас: Борис Борисов – 248 см и Деница Тошева – 188 см.

Събитието беше вълнуващо за всички участници. „Със състезанието „Лъвски скок“ искаме нашите ученици да се вдъхновят от примера на Васил Левски, да ги научим на родолюбие и патриотизъм“, заяви учителят по физическо възпитание Александър Бояджиев.

Легендата разказва, че заради своята ловкост и храброст Васил получава името Левски. По време на военни упражнения той прескочил голям трап. Тогава Георги Раковски, удивен от това, нарекъл неговия скок „левски“. Казаните думи се повтарят от легистите и името става новото прозвище на Дякона.

В Пловдив през май

Учители и ученици от БСУ „Христо Ботев“ – Братислава участваха в Националната програма „Иновации в действие“ в Пловдив, чийто домакин беше СУ „Свети Патриарх Евтимий“. Програмата предвиждаше представяне на проекти и презентации, групови занимания, демонстративни часове с включени иновации в рамките на два дни – 12-ти и 13-ти май.

Това е кратката и суха информация, която борава само с голите факти. Зад тях обаче се крият незабравими преживявания, силни чувства, открития, нови приятелства и запознанства. И първото от тези открития беше магията на

V tretej vekovej skupine sú víťazmi žiaci 11. ročníka: Boris Borisov - 248 cm a Denitsa Tosheva 188 cm.

Podujatie bolo zaujímavé pre všetkých účastníkov.

“Súťažou Leví skok chceme našich žiakov inšpirovať príkladom Vasila Levskeho, naučiť ich láske k vlasti a patriotizmu,“ povedal učiteľ telesnej výchovy Alexander Boyadzhiev. Legenda hovorí, že Vasil dostal meno Levski vďaka svojej šikovnosti a statočnosti. Počas vojenského cvičenia preskočil veľkú jamu. Vtedy Georgi Rakovski ostal ohromený a nazval jeho skok “leví”. Vypovedané slová začali opakovať legionári a meno sa stalo novou Diakonovou prezývkou.

V máji v Plovdive

Učitelia a žiaci z BSŠ “Christo Botev” - Bratislava sa zúčastnili na Štátnom programe “Inovácie v akcii” v Plovdive, ktorého hostiteľom bola SŠ “Sv. Patriarcha Evtimij” - Plovdiv. V rámci programu bola zabezpečená ukážka projektov a prezentácií, skupinové aktivity, či ukážkové hodiny so zahrnutými inováciami v priebehu dvoch dní – 12. a 13. mája.

Toto je krátka a suchá informácia, ktorá odzrkadľuje iba holé fakty. Skrývajú sa však za nimi nezabudnuteľné zážitky, silné emócie, objavy, nové priateľstvá a známosti. A prvým z týchto objavov bolo kúzlo nádherného jarného Plovdivu (tak sme nazvali projekt), o ktorom žiaci a väčšina učiteľov vedeli len z práce na našom „Sprievodcovi Plovdivom“.

Hneď na druhý deň po príchode sme navštívili hostiteľskú školu, pripravili vystúpenia, usporiadali výstavu s obrázkami, ktoré namalovali naši žiaci. Naša prezentácia prebiehala podľa vopred pripraveného

прекрасния пролетен Пловдив (така озаглавихме проекта), за който учениците и повечето учители знаеха само от работата по нашия „Пътеводител на Пловдив“.

Още на следващия ден след пристигането си посетихме училището домакин, подготвихме изявите си, подредихме изложба с картините, рисувани от наши ученици. Представянето

scenáра, ale aj s patričnými improvizáciami, keďže prezentácia, pesničky a film o našej škole všetkých prítomných naozaj dojali. Srdečné slová našich slovenských kolegov o krásnom Plovdive milým a dojímavým spôsobom ukázali, akí sme si svetonázorom a temperamentom blízki a z toho všetkého žiarili úsmevy a teplo na tvárach.

Aura starobylého i moderného mesta na nás musela pôsobiť tak povzbudzujúco, že ostatných účastníkov naše vystúpenie zaujalo a naše spievajúce

ни премина по предварително подготвения сценарий, но и с подходящи импровизации, тъй като и презентацията, и песните, и филмът за нашето училище наистина развълнуваха всички присъстващи. Сърдечните слова на нашите словашки колеги за прекрасния Пловдив по мил и трогателен начин показаха колко сме си близки по светоусещане и темперамент и от всичко това по лицата светнаха усмивки и топлина.

Аурата на древния и модерен град вероятно ни е въздействала толкова стимулиращо, че другите участници бяха очаровани от нашето представяне, а пеещите ни деца трогнаха всички и си спечелиха буря от аплодисменти. В тези няколко дни децата и учителите от Българското училище в Братислава спечелиха сърцата на домакините и на гостуващите от други български градове. А в Братислава донесохме със себе си неповторимия дух на Пловдив; почти всички от групата вече си правят планове да се върнат – по възможност за по-дълго време.

„С България в сърцето“

Открит урок по история с учениците от четвърти клас на БСУ „Христо Ботев“ и техния класен ръководител госпожа Людмила Терзиева.

На 9 март 2022 г. в Българското училище

деца всички дожали и зожаи бурлив потрес. За тѣхто пар дни си деца и учителиа з булхарскей школы в Братиславе зѣскали срѣцѣа хостѣлов а хостѣ з љнѣх булхарскѣх мѣст. А до Братиславы сме со sebou принесли jedinečného ducha Plovdivu; takmer všetci v skupine už plánujú návrat – najlepšie na dlhší čas!

“S Bulharskom v srdci”

Otvorená hodina dejepisu so žiakmi štvrtého ročníka BŠS “Christo Botev” - Bratislava a ich triedna učiteľka - pani Ludmila Terzieva.

Dňa 9. marca 2022 v bulharskej škole “Christo Botev” v Bratislave na Slovensku mali deti 4. ročníka s triednou učiteľkou Ludmilou Terzievovou otvorenú hodinu za účasti vzácneho hosťa - Gabrieli Primovej, konzulky Bulharskej republiky v Slovenskej republike. Lekciu nakrútila slovenská televízia RTVS 1.

Účelom hodiny bolo pripomenúť každému z nás, že vlasť je jedinečná a nenahraditeľná, upevniť a zhrnúť vedomosti štvrtákov o historickej minulosti Bulharska v období od jeho vzniku až po Oslobodenie.

Každá krajina má svoju bohatú históriu a nezabudnuteľných hrdinov a Bulharsko je krajina s tisícročnou históriou.

Práve z tohto dôvodu je predmet „Človek a spoločnosť“ jedným z najobľúbenejších medzi deťmi. Historické momenty a životy jednotlivcov podané

„Христо Ботев“ в Братислава децата от IV клас с класен ръководител Людмила Терзиева изнесоха открит урок в присъствието на ръководството на училището и на специалния гост Габриела Примова,

vzrušujúcim spôsobom vzbudzujú ich záujem, dotýkajú sa ich citlivosti.

Štvrtáci oblečení v bulharských krojoch prezentovali historické udalosti, rozprávali v spisovnej

консул на Република България в Словацката република. Урокът беше заснет от Словацката национална телевизия RTVS 1.

Целта на урока е да напомни на всеки от нас, че родината е единствена и незаменима, да затвърди и обобщи знанията на четвъртокласниците за историческото минало на България в периода от нейното създаване до Освобождението.

Всяка страна има своята богата история и незабравими герои, а България е държава с хилядолетна история.

Именно поради това предметът „Човекът и обществото“ е един от любимите на децата. Историческите моменти и животът на личностите, представени по вълнуващ начин, събуждат интереса им, докосват чувствителността им.

Облечени в български народни носии, четвъртокласниците представиха историческите събития, разказваха на книжовен български език за хановите, царете и героите на България. Песните и стиховете докоснаха сърцата на всички гости, присъстващи на урока.

Има уроци, които се помнят цял живот.

bulharčine o chánoch, kráľoch a hrdinoch Bulharska. Piesne a básne sa dotkli sŕdc všetkých prítomných hostí na vyučovacej hodine.

Existujú lekcie, ktoré sa pamätajú na celý život.

Vydavateľ: **Bulharský kultúrny zväz**
Adresa: **Obchodná 21, 811 06 Bratislava**
Tel: **0948502558**
IČO: **42 133 050**
Facebook: **Bulhari a ich kamaráti na Slovensku**
Evidenčné číslo: **EV 4818/13**
Periodicita vydávania: **štvrtročník**

Dátum vydania: **10 / 2022**
Ročník vydávania: **49**
ISSN: **2585-805X**
Redaktor: **Denitza Sekoulitchka**
Korektor BG: **Miglena Mihaylova-Palanska**
Prekladateľ: **Stanislava Encheva**
Korektor SK: **Ludovít Halmo**

**Чували ли сте за...
проф. д-р Иван Митев?**

Той е роден на 04.10.1924 г. в село Крушовица, Врачанско. Завършва медицина в София с отличие. От 1960 г. д-р Митев работи в Научния институт по педиатрия. Тук той преминава през цялата йерархична стълбца – от научен сътрудник през доцент и професор до ръководител на клиника, зам.-директор и директор.

Като специалист по педиатрия, д-р Митев е посветен на грижата за опазване на детското здраве. Оставил е след себе си много научни

**Počuli ste o:
Prof. Dr. Ivan Mitev**

Narodil sa 4.10. 1924 v obci Krushovitsa, Vrachansko. Medicínu ukončil v Sofii s vyznamenaním. Od roku 1960 pôsobí doktor Mitev vo Vedeckom ústave pre deti. Tu prechádza celým hierarchickým rebríčkom – od výskumného asistenta, cez docenta, profesora, prednostu kliniky, zástupcu riaditeľa a riaditeľa.

Doktor Mitev sa ako špecialista v pediatrii venuje starostlivosti o zdravie detí. Zanechal po sebe množstvo vedeckých prác a obhájil všetky svoje

трудове, защитил е дисертации. По-подробно изучава диагностицирането на проблемите със сърдечносъдовата система.

Неговото най-значимо откритие е шестият сърдечен тон, който е известен като „тон на Митев“. Откриването на този тон е дало възможност за по-пълно и цялостно изследване на аномалиите на сърцето и сърдечната дейност. Той доказва, че този тон е патологичен. При здрави деца установява наличието му само в 1% от случаите.

Педиатрична болница в София носи името на проф. д-р Иван Митев.

дизертационни работи. По-подробно изучава диагностика на проблеми с кардиоваскуларния систем.

Негов най-важният откритие е шестият сърдечен тон, който е известен под името - „тон Митев“. Обявяването на този тон позволило по-пълно и по-сложно изследване на аномалиите на сърцето и сърдечната дейност.

Открил, че този тон е патологичен. У здравите деца са намерени само в 1% от случаите.

Един по името поменаване педиатрична болница в София.